

RAPORT PRELIMINAR ASUPRA SĂPĂTURILOR DIN 1979 DE LA ARIUȘD, JUD. COVASNA

de EUGENIA ZAHARIA,
DOINA GALBENU
și SZEKÉLY ZOLTAN

În 1979 săpătura de la Ariușd a fost consacrată cercetării unui „cuptor” neolitic de ars oale și unei locuințe situată în imediata apropiere de est a „cuptorului” ; ambele complexe se află în regiunea de sud-est a cunoscutel așezări neolitice cu ceramică pictată.

Amândouă complexe au fost cercetate parțial în anii 1977-1978, în cuprinsul unei secțiuni, planificată și începută cu ani în urmă, de-a lungul marginii interioare (spre centrul așezării) a săpăturilor László, în vederea realizării unei secțiuni lungi, complete, E-V, pe axul lung(E-V) al așezării.

Săpături vechi László sau Teutsch au tălat „cuptorul” de trei ori pe direcția N-S și odată locuința alăturată lui, tot N-S. Această ultimă secțiune a distrus posibilitatea de a stabili raportul stratigrafic dintre cele două complexe.

Ne vom opri întâi mai stăruiitor asupra așa-zisului „cuptor” de ars oale. Din ceea ce s-a lucrat pînă acum, adică după indicațiile pe care ni le oferă profilul din secțiunea lungă est-vest, menționată mai sus, raportată resturilor dezvelite din nou anul acesta, într-o casetă alăturată, spre sud, acestei secțiuni, am constatat cele ce urmează:

Profilul a secționat a podea de lut, arsă puternic, fără lipitură, ci doar amenajată pe lutul galben. Tăietura acestei amenajări este în ușoară pantă spre est și spre vest, deoparte și de alta a unui pinten rezervat , în stadiul actual înalt de 40 cm. De o parte și de alta a acestui pinten se formează două cotloane, spre est și spre vest. Spre est de cotlon, unde a rămas și un rest de vatră, podeaua arsă se adîncește la mijloc, pentru a se ridica în marginea ei de est cu 30 cm. În partea dinspre vest de pinten se formează de asemenea un cotlon de unde podeaua, continuîndu-se spre vest, coboară tot cu 30 cm. Marginea aceasta a podelei (dinspre vest) este tălată de secțiuni vechi. De aceea nu putem ști încă dacă marginea ei se ridică la fel și în partea de est. Lungimea întregii podele, prinsă în această secțiune, are 9,80 m., partea mai mare fiind cea de la vest de pinte, lungă de 5,40 m.

Revenind la pintenul median, menționăm că spre est, în porțiunea

de cotlon rămasă, există vatră, probabil feșuită (nedesfăcută, așa că nu sîntem siguri); deasupra cotlonului de vest, la 0,50 m mai sus de la nivelul podelei mari arse, se găsește o vatră lipită (nr.2), de formă ovală (1,20 x 1,50) și cu marginile arcuite, ceea ce este un indiciu că de acolo creștea o cupolă: vatra sace orizontală la - 0,70 m de la nivelul actual și la + 0,50 m de la nivelul podelei mari arse, pe un strat de pămînt (ars) masat, gros de 0,40 m - 0,50 m, care acoperă în întregime toată podeaua arsă din această regiune de margine a secțiunii lungi.

Pe același profil lung, în partea de vest de pîntenul ars și aproximativ 60 cm (tot spre vest) de vatra nr.2, s-au păstrat porțiuni de lipitură verticală (fășulală de lut) pe masa de chirpic masat, care zace peste toată podeaua mare și care formează foarte probabil un perete median, E-V, în cuprinsul construcției. Vatra nr.2 care zace deasupra nivelului superior al acestui „perete” de chirpic ars, ar indica fie o vatră-cuptor etajată în cuprinsul construcției, fie o reamenajare mai tîrzie. Aceste resturi nu au fost desfăcute și ne reținem de a mai face ale considerații, înainte de a le fi cercetat în întregime.

Observații importante s-au mai onles și din cercetarea parțială a cuptorului pe latura lui dinspre sud și secțiunea lungă E-V. În această parte s-a desvelit vatra nr.2 și s-au curățat în suprafața casetei (3x8 m) resturi de chirpic, care par de la o placă găurită, și resturi ceramice puternic arse, prinse sub chirpic. Cea mai importantă parte a fost „aripa” de S-V a cuptorului (dezvelit în casetă), unde, sub bucăți mari de chirpic, puternic arse, bucăți de lipitură groasă pe traverse de lemn (cam 8-10 cm lățime) așezate distanțat (între 12-30 cm distanță între ele) pe direcția E-V, s-au găsit în foarte mari cantități vase pictate, sparte pe loc, strivite sub aceste dărîmături. Toată această porțiune zace mai adînc și în pantă, deoarece s-a prăbușit în golul (încăperea) de sub placa formată de traversele de lemn cu lipitură, menționate mai sus.

După sondajele făcute de noi și în secțiunile vechi (răzuind pereții), sîntem siguri că acest complex se întinde încă cu 4-5 m spre sud și cca. 2 m spre vest, în regiuni care nu par deranjate de săpături vechi și unde considerăm că vom putea găsi marginile de sud și de vest ale acestei construcții, pentru a putea reconstitui sigur măcar o parte din acest ansamblu.

Pentru a completa datele pe care le cunoaștem astăzi, este important de menționat că, în săpătura anilor 1977-1978, Z. Székely a găsit pe latura de nord a secțiunii lungi E-V, 11 cuptoare de ars oale (?), de formă ovală și de dimensiuni normale (1,20-1,40 m), foarte apropiate între ele¹.

La est de „cuptor” se găsesc resturile unei locuințe pe o lungime de 5,80 m. Am menționat că e secțiune a lui F. László și-a tăiat ponibilitatea de a stabili raportul stratigrafic dintre cele două construcții, oricum foarte apropiate una de cealaltă. Latura de est a locuinței a fost în întregime degajată, urmînd a fi desfăcută și latura ei dinspre sud. Resturile acestei locuințe ne apar ca o masă de chirpic, groasă de 0,40 m,

cu aglomerări variate la nivelul ei superior, unde se găsesc vase în-tregi și fragmentare sparte pe loc.

Stratigrafic, complexul cuptor și locuința alăturată lui aparțin primului nivel de locuire sau unuia din primele nivele cu care ar începe locuirea în această regiune a așezării, deoarece totul este acoperit de stratul castaniu-măzărșos, urmat de cel cenușos, care sînt ultimele nivele de locuire în așezarea de la Ariușd.

Descoperirea de la Ariușd depășește cadrul strict al cunoașterii tehnicilor de prelucrare a ceramicii, ea avînd și unele implicații în dezvoltarea economică și socială a populațiilor care au creat-o. Existența unui aseneș de atelier, sau poate a unui cartier de olari, ridică noi probleme, care vor fi lămurite odată cu încheierea lucrărilor din acest sector.

Din toate datele de care dispunem în stadiul actual al cercetărilor acestor resturi arheologice, putem afirma cu siguranță că la Ariușd sîntem în fața unei construcții - atelier complex de olărie - de dimensiuni și caracter încă necunoscut în regiunile noastre.

Cum a fost construit și cum a funcționat urmează să lămurim în cercetările viitoare. Asemenea construcții se cunosc deocamdată numai în Orient.

NOTA

- 1 Z. SZÉKELY, B. BARTÓC, Cuptoarele de ars oale de la Ariușd, jud. Covasna, în Materiale și cercetări arheologice, a XIII-a sesiune anuală de rapoarte. Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1979, p.56.

RAPPORT PRÉLIMINAIRE CONCERNANT LA CAMPAGNE DE FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE 1979 À ARIUȘD, DÉP. DE COVASNA.

Résumé

La campagne de fouilles archéologiques menée en cours de l'année 1979 à Ariușd a été consacrée au déblayage d'un "four" néolithique destiné à la cuisson de la poterie et d'une habitation située à proximité.

Les investigations concernant ces deux complexes avaient commencé, dès 1977-1978¹.

"Le four" a été sectionné de l'est à l'ouest. De part et d'autre d'un éperon médian il y a deux recoins. Celui de l'ouest est surmonté par un foyer circulaire, adossé à la paroi et aux bords voûtés, ce qui indique la présence initiale d'une coupole.

A l'ouest de l'éperon on a trouvé des portions de crépissure verticale, indiquant probablement, les vestiges d'une paroi médiane,

tandis qu'au sud les abords du four ont livré une grande quantité de déchets céramiques, provenant de vases brisés sur place.

Situés à l'est du four sur une longueur de 5,80 m il y a les vestiges d'une habitation. Elle n'a été que partiellement déblayée.

La stratigraphie indique que l'ensemble formé par le four et l'habitation, situés l'un à côté de l'autre, appartient soit à la première phase d'habitat, soit à l'une des phases de début de l'établissement.

Les indices fournis jusqu'à présent par les fouilles archéologiques de Ariuşd, nous permettent d'affirmer qu'il s'agit là d'une construction singulière dans cette civilisation, par ses dimensions et caractéristiques.